

STADSARCHIEF

MECHELEN

JAARVERSLAG

2016

Hof van Habsburg, Goswin de Stassartstraat 145, 2800 Mechelen

www.stadsarchiefmechelen.be

www.facebook.com/stadsarchiefmechelen

1 Inleiding

Met het Stadsarchief kunnen we dit jaar terugkijken op enkele uitzonderlijke acties en hoogtepunten op verscheidene fronten. Op het vlak van depotinfrastructuur werd zoals gepland één van de twee hulpdepots definitief verlaten. De ontruiming in het voorjaar van het hulpdepot aan het Douaneplein paste in de voorbereidingen voor Depot Rato in Muizen, het nieuwe erfgoeddepot van de dienst musea en erfgoed, de archeologische dienst en het stadsarchief. Deze massale verhuizing van archieven werd gecombineerd met een grondige selectie ter vernietiging en de conserverende behandeling van beschadigde stukken. Een gedreven ploeg medewerkers volbracht dit logistieke huzarenstukje bovendien binnen een strakke timing.

Daarnaast ging de bezoekersinfrastructuur erop vooruit met de ingebruikname in juni van de vernieuwde publiekstoegang. Archiefbezoekers kunnen voortaan gebruik maken van een verruimde ontvangstruimte met nieuwe lockers. Daarbij aansluitend werd voor minder mobiele gebruikers een buitenlift geïnstalleerd.

Op het digitale front moesten onze online bezoekers het zonder de vertrouwde regionale beeldbank stellen. Na jarenlange dienst was de website en databank aan een grondige herziening toe, maar dit werd hopelijk afdoend gecompenseerd door andere flinke stappen voorwaarts in onze overige digitale dienstverlening. Zo kende het bronnenaanbod op de website Genealogische Bronnen alweer een flinke uitbreiding met de opname van de bevolkingsregisters en -tellingen in de databank, hetgeen paste in de opzet van het Wie was waar?-project ter ontsluiting van de bevolkingsregisters. Bovendien werd ook de website van het Stadsarchief grondig vernieuwd en kreeg deze portaalsite een nieuwe look.

Naar het einde van het jaar volgde nog de formele erkenning van de Bibliotheek Kardinaal d'Alsace, bewaard in de erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief, als topcollectie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze erkenning van alweer het vierde topstuk dat het Stadsarchief in huis heeft, vormt nog eens een bevestiging van de uitzonderlijke waarde van het documentair en archivalisch erfgoed van Mechelen.

2 PUBLIEKSWERKING

2.1 Leeszaalwerking

Openingsuren

De algemene leeszaal is open op dinsdag en donderdag van 8.30 tot 12u en van 13 tot 17u.

De leeszaal genealogie is open op woensdag van 8.30 tot 12u en van 13 tot 19u en op zaterdag van 8.30 tot 12u.

2.2 Bezoekerscijfers leeszalen en websites

	2014	2015	2016
Leeszaalwerking			
Aantal bezoeken leeszalen (1)	1.831	1.408	1.192
Aantal raadplegingsaanvragen voor documenten en boeken (2)	9.536	9.005	9.188
Bezoeken websites			
website Stadsarchief	16.068	28.163	25.050
website Regionale Beeldbank (3)	31.073	29.739	7.058
website Genealogische Bronnen Mechelen (4)	4.183	18.463	27.638
Website Archiefbank Mechelen (5)	-	-	1.147
<i>Totaal bezoeken websites</i>	51.324	76.365	60.893
Aantal volgers facebookpagina	777	921	1.050

(1) Tijdens de week van 1-7 augustus waren de leeszalen gesloten.

(2) Heeft betrekking op aanvragen van stukken via leeszaalformulieren. De aanvragen kunnen 1 tot 5 te raadplegen stukken omvatten. Het aantal stukken, geraadpleegd via de digitale bestanden en de databanken beschikbaar in de leeszaal, wordt hier niet meegerekend.

(3) Website off line vanaf 01/04/2016.

(4) Website opgestart op 24/09/2014.

(5) Website opgestart op 22/10/2015

2.3 Specifieke informatieverstrekking aan het publiek

	2014	2015	2016
Genealogische opzoekingen - niet betalend (< 15 min. opzoektijd)	126	67	40
Genealogische opzoekingen - betalend (> 15 min. opzoektijd)	4	5	7
Genealogische opzoekingen voor dienst begraafplaatsen	87	173	188
Milieuvergunningen – aantal aanvragen informatie (particulier/diensten)	geen registratie	geen registratie	75
Bouwvergunningen - aantal aanvragen raadpleging (periode voor 1962) (particulier/diensten)	65	99	176

2.4 Nieuwe publiekstoegang voor het gebouw (actie 4b3)

Op 1 juni kon schepen Björn Siffer, in aanwezigheid van alle medewerkers, vrijwilligers en de buurtbewoners van het Hof van Habsburg, de nieuwe publiekstoegang plechtig openen. Daarbij werd ook een buitenlift in gebruik genomen waardoor de toegankelijkheid voor mindervalide personen ingrijpend verbeterd werd. De moeilijke toegankelijkheid tot het gebouw voor personen met fysieke beperking was immers al jarenlang een pijnpunt. De beschikbare ruimte en de status van beschermd gebouw in acht genomen, was de plaatsing van een buitenlift de beste oplossing. Dat vergde een verplaatsing van de bestaande publiekstoegang onder de poort. Deze werd een kwartslag gedraaid zodat deze voortaan aan de beter bereikbare zijde van de binnenkoer van de kazerne kwam te liggen. Rond deze lift werd een nieuwe buitentrap en toegangshelling aangebracht.

De werken werden aangegrepen om ook de volledige inkomruimte aan te passen en het bezoekerscomfort te verhogen. Qua binnenruimte kon door het samenvoegen van de bestaande kleine toegangshal en de aangrenzende kantooruimte een nieuwe en ruime ontvangstruimte gecreëerd worden. Een nieuw wandmeubel in een strakke vormgeving biedt plaats aan de lockers, jassen en tassen, de energievoorzieningen en extra ruimte voor opslag van noodmaterialen. De werken vingen aan in januari en werden voltooid in mei. Voor het ontwerp en de uitvoering van het project zorgden de afdeling Gebouwen en architect Ilse Diddens.

2.5 Verbetering van de zichtbaarheid van de locatie (actie 4b2)

Samen met de herinrichting van de publiekstoegang (zie hierboven) werd bij het plaatsen van een nieuwe buitentrap in de opgerichte betonnen zijwand het opschrift "Stadsarchief" verwerkt. Daarnaast werden samen met de dienst Marketing en Communicatie de eerste ontwerpen opgemaakt om een banner aan te brengen aan de gevel langs de Nokerstraat. Daarbij werd ook advies ingewonnen bij de dienst Ruimtelijke Planning en - aangezien het Stadsarchief in een beschermd gebouw gehuisvest is - met de stedelijke en Vlaamse instanties inzake monumentenzorg.

2.6 Herinrichting leeszaal 3e verdieping

Er werd een plan opgemaakt om de leeszaal op de 3e verdieping met enkele kleine ingrepen comfortabeler en polyvalenter te maken. Na de nodige voorbereidingen kan de eigenlijke herinrichting in 2017 doorgevoerd worden.

2.7 Regionale Beeldbank (actie 1b11)

In de eerste maanden van het jaar leverde archivaris Dieter Viaene nog een bijdrage over het wapendiploma van de stad Mechelen uit 1490. Zijn tekst werd evenwel de laatste in de lange traditie van de rubriek "Mechelse weetjes". Na jarenlange trouwe dienst ging de website van de beeldbank immers vanaf april offline. Om het beheer en de ontsluiting beter af te stemmen op de huidige en toekomstige digitale ontwikkelingen drong een grondige herziening van databank en website zich op. Een snelle vervanging van de beeldbank door een nieuwe versie was door een mix van technische en budgettaire kwesties jammer genoeg niet mogelijk.

Raadpleging van de 'oude versie' bleef in beperkte mate nog mogelijk zodat toch nog enige dienstverlening mogelijk was. Op de tijdelijke infopagina van de beeldbanksite werd vermeld dat er nog steeds beelden konden aangevraagd worden. Tal van organisaties en onderzoekers maakten daar uitgebreid gebruik van. Op die manier ondersteunde het Stadsarchief tal van lokale, regionale en nationale initiatieven door het aanleveren van beeldmateriaal en bijhorende informatie. Het ging daarbij om materiaal voor tentoonstellingen, heemkundige, wetenschappelijke en buurt- of erfgoedtijdschriften en allerlei vormen van publiekcommunicatie. In totaal werden vanuit de beeldbank zo'n 600 beelden aangeleverd, voornamelijk kosteloos daar waar het kleinschalige en/of non-profit activiteiten betrof, die zich situeerden in de sectoren van het erfgoed, kunsten, monumentenzorg, heemkunde, wetenschap, enz.

Met de diensten van het Stadsarchief, Musea & Erfgoed, ICT en twee externe partners werd ondertussen hard gewerkt aan een nieuwe versie van deze klassieker binnen het Mechelse erfgoedlandschap. Het technisch beheer van de databank enerzijds en de bouw en het onderhoud van de website anderzijds werden niet meer aan één en dezelfde firma toevertrouwd. Beide activiteiten zijn de voorbije jaren sterk geëvolueerd en werden daarom toevertrouwd aan bedrijven die één van beide als specialisme hebben.

Met webbureau ZAP uit Berchem werd gestreefd naar een nieuwe, gebruiksvriendelijke website die moet zorgen voor meer interactie met bezoekers en die meer compatibel is met sociale media zoals Facebook en Pinterest. Andere aandachtspunten zijn de integreerbaarheid in de websites van de partners en het gebruik van GIS- en Google Mapstoepassingen. Voor de databank werd gekozen voor de software Atlantis, ontwikkeld door de Nederlandse firma DEVENTit. Het systeem, in gebruik bij tal van Nederlandse en Vlaamse erfgoed- en archiefinstellingen, bleek een sterk platform voor collectiebeheer en portaalbouw. Atlantis biedt ook tal van mogelijkheden om vlot gegevens uit te wisselen met toepassingen van andersoortige materialen als boeken, archieven, film en audio. Dit bevordert de samenwerking met diverse regionale, nationale en internationale partners (bijv. Europeana).

Een exacte datum voor de lancering van de nieuwe Beeldbank kon nog niet vastgelegd worden. In het voorjaar van 2017 zou een volledig vernieuwde Regionale Beeldbank aan het publiek voorgesteld kunnen worden.

2.8 Vernieuwing website Stadsarchief (actie 4a8)

De website van het Stadsarchief werd in een volledig nieuw jasje gestoken. Zo werd de layout visueel veel aantrekkelijker en werd de informatie logischer geordend en waar nodig herschreven. De lancering ervan vond plaats op 28 november.

2.9 Erfgoedvrijwilligerswerking (actie 5b2-5b3-5b4)

De vrijwilligers verzetten ook in dit jaar heel wat werk. Voor de specifieke resultaten verwijzen we door naar rubrieken 3. Ontsluiting en 6. Behoud en beheer.

Er vond overleg met de vrijwilligers plaats op 29 februari en 12 september. Tijdens deze overlegmomenten werden de lopende projecten overlopen en konden de vrijwilligers vragen stellen en feedback geven en krijgen. Ook werd de aanpak van nieuwe projecten besproken. De meer informele ontmoetingsmomenten werden daarbij niet vergeten. Op 9 september gingen de vrijwilligers samen met de vaste personeelsleden op teamuitstap naar Lier. Naar aanleiding van de 5000ste geïnventariseerde plakbrief organiseerde het Stadsarchief op 16 december een bedankingsmoment voor alle vrijwilligers in aanwezigheid van schepen van Cultuur Björn Siffer.

Het Stadsarchief verspreidde zijn kennis en ervaring rond het werken met vrijwilligers binnen de sector. Zo nam archivaris Dieter Viaene nam actief deel aan de werkgroep rond vrijwilligerswerking van het regionaal archievenoverleg DYNA'MK. Hij schreef ook een bijdrage voor de bekende Politeia-handleiding "Wie klas-seert, die vindt" met als titel "Nil desperare in archivo. Vrijwilligerswerking in het Stadsarchief Mechelen". Deze bijdrage wordt in 2017 gepubliceerd. Tenslotte gaf hij een interview over het werken met vrijwilligers aan FARO. Vlaams Steunpunt voor cultureel erfgoed vzw. Dit interview zal in een publicatie gebruikt worden.

2.10 Medewerking aan tentoonstellingen en andere initiatieven (actie 2d6)

Het Stadsarchief leende een aantal bijzondere en iconische stukken uit aan voor de stand van "Musea en Erfgoed" van de stad Mechelen op de kunstbeurs Eurantica in de Nekkerhal van 5 tot 13 maart. Voor het tentoonstellingsconcept van een "Kunst-" of "Wunderkammer" leverde het Stadsarchief onder meer het plan van Jan van Hanswijck en het schetsboek met figuren uit het Londense straatleven van WOI-veteraan Paul du Trieu de Terdonck.

Voor het stadsfestival Op.Recht.Mechelen 2016-2018 leverde het Stadsarchief reproducties van de Mechelse costuimen (Mechels gewoonterecht) voor de tentoonstelling Mir ginn op Mecheln! die van 14 september en 6 november plaats vond in het Cultuurcentrum van Mechelen. Ter ondersteuning van dit initiatief en ook van het binnen hetzelfde festival opererende Contour Biennale 8 brachten de archivariissen diverse historische adviezen aan inzake stadsgeschiedenis en de geschiedenis van de Grote Raad.

De herdenking rond het beroemde boek Utopia van Thomas More dat 500 jaar geleden gedrukt werd in Leuven gaf aanleiding tot tal van initiatieven. Voor de tentoonstelling "Utopia & More" in de Universiteitsbibliotheek te Leuven van 24 september 2016 tot 17 januari 2017 gaf de archiefdienst twee prenten van het Hof van Busleyden in bruikleen. Thomas More had er immers verbleven en wellicht zijn Utopia geschreven.

Tijdens Open Monumentendag van zondag 16 september speelde het Mechelse Koorboek de eerste viool in het Huis van de Polyfonie in de Abdij van Park te Heverlee-Leuven. Van dit beroemde topstuk uit de col-

lecties van het Stadsarchief kon men op zondag 17 september een facsimile exemplaar in kleur en op ware grootte bewonderen. Park Collegium, een vocaal ensemble van specialisten in de Franco-Vlaamse polyfonie, bracht een concert gebaseerd op oorspronkelijke bronnen, waaronder het Koorboek.

Het Stadsarchief ontvangt regelmatig groepen studenten of cursisten uit het brede onderwijsveld. Twee groepen studenten kregen rondleidingen aangeboden waarbij werd kennis gemaakt met de archiefwerking, de collecties en op specifieke thema's die aansluiten bij hun opleiding. Op 8 juni ging om studenten van het CVO Tweedekansonderwijs in Mechelen en op 4 december kwamen de studenten van de lerarenopleiding van de Karel de Grote-hogeschool langs. Verder ontving het Stadsarchief op 10 december de deelnemers aan een workshop over het gedrukte boek, gegeven door boekhistoricus Dr. Goran Proot. Daarbij werd gebruik gemaakt van bijzondere exemplaren en boekbanden uit de erfgoedbibliotheek.

2.11 Medewerking aan Erfgoeddag 'Rituelen' (actie 2d5)

Naar goede jaarlijkse traditie werkte het Stadsarchief ook dit jaar mee aan Erfgoeddag. Die ging door op 19 april en stond in het teken van rituelen. In de kerk van Leliëndaal kon het publiek kennismaken met verschillende opvallende geboortekaartjes uit de collecties van het Stadsarchief. Ze werden er getoond naar aanleiding van de presentatie "Rituele plaatsen, rituele verhalen". Tijdens deze presentatie openden vijf spirituele plaatsen hun deuren: een kerk, een gebedshuis, een tempel, enz.

2.12 Museumtraject (actie 2a1)

In nauwe samenwerking met de dienst musea en de afdeling erfgoedontwikkeling was het Stadsarchief ook in 2016 een actieve partner bij de uitwerking van het concept van het nieuwe stadsmuseum in het Hof van Busleyden. Gezien de nieuwe invulling rond het concept van het Hof van Busleyden als Bourgondisch stadspaleis werd het nodige overleg gepleegd om de samenwerking vanuit deze insteek verder in te vullen.

2.13 Erkenning van Bibliotheek Kardinaal d'Alsace als Vlaamse topcollectie

Minister Sven Gatz erkende in december de achttiende-eeuwse Bibliotheek Kardinaal d'Alsace definitief als Vlaams Topstuk. Deze bibliotheek, één van de belangrijkste van de Zuidelijke Nederlanden en bijna 12.000 boekbanden omvattend, werd samengesteld door Thomas-Philippe d'Alsace de Boussu (1679-1759), kardinaal en aartsbisschop van Mechelen en verlicht bibliofiel. Na inbeslagname van een deel van de collectie tijdens de Franse Revolutie worden de resterende delen vandaag bewaard en ter beschikking gesteld voor onderzoek op twee locaties: in de Maurits Sabbebibliotheek van de KU Leuven en in de erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief Mechelen.

De Bibliotheek Kardinaal d'Alsace, waarin alle disciplines aan bod kwamen, geldt als een uniek voorbeeld van een religieus-wetenschappelijke collectie uit de achttiende eeuw, opgericht ten bate van de seculiere geestelijkheid. Kardinaal d'Alsace gaf de collectie immers een semi-openbaar karakter door ze open te stellen voor de talrijke kanunniken, priesters, seminarieprofessoren en andere leden van de seculiere geestelijkheid in Mechelen. De collectie kwam op professionele wijze tot stand en was helder georganiseerd. Het is de enige religieus-wetenschappelijke bibliotheek in Vlaanderen van voor de Franse Revolutie waarvan de inhoud op exemplaarniveau bekend is en waarvan een belangrijk deel tot op vandaag bewaard is gebleven als een afzonderlijke collectie. Door de opname op de Vlaamse Topstukkenlijst wordt de unieke cultuurhistorische waarde ervan bevestigd. De collectie werd op 19 december in de Maurits Sabbebibliotheek in Leuven eenmalig aan de pers voorgesteld en kreeg ruimschoots aandacht in de media.

3 ONTSLUITING

3.1 Ontsluitingsactiviteiten

3.1.1 Databank Bouwvergunningen (1770-1961) (actie 1b8)

Na de voltooiing van de invoer van alle dossiers vorig jaar zijn de vragen om informatie en reproducties vanwege het publiek en stadsdiensten dit jaar bijna verdubbeld (van 95 naar 176 informatievragen) zodat een medewerker bijna dagelijks de databank dient te raadplegen. Aan de dienst ICT is gevraagd om in de toekomst ook opzoeken op kadastrummer te kunnen implementeren. Hierdoor zal het rendement van de database gemaximaliseerd kunnen worden.

3.1.2. Nieuw ontsloten bronnen via Archiefbank Mechelen (Actie 3a1 en 4a2)

Het online archiefbeheersysteem Archiefbank Mechelen kende twee belangrijke uitbreidingen: de toegang op de collectie van Malinwa Archief en die op het politiek archief van Justin Van Moer. De vereniging Malinwa Archief bekommert zich om het archivalisch erfgoed van voetbalploeg KV Mechelen en haar supportersverenigingen. De collectie van Malinwa Archief, in bewaring bij het Stadsarchief, bestaat uit 796 nummers. Je vindt er honderden documenten van en over voetbalploeg KV Mechelen in terug: clubbladen Geel en Rood, documentatiemappen per seizoen, fotoalbums, enz. Student Wouter Kesteloot zorgde voor de inventarisatie van het fonds in het kader van zijn stage voor de interuniversitaire master na master Archivistiek. Hij maakte bovendien een heus plan dat de beleidslijnen rond de collectie voor de komende jaren uittekent. Kesteloot baseerde zich daarbij op de speciale handleiding van FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. Het plan moet de vrijwilligers van het Malinwa Archief een houvast bieden om hun collectiewerking verder uit te bouwen aan de hand van concrete acties: dat gaat bijvoorbeeld over de verdere inventarisatie, tot de organisatie van publieksactiviteiten. Het plan is eveneens raadpleegbaar op www.archiefbankmechelen. Naar aanleiding van dit alles maakte Malinwasupporter en TV-maker Mark Uytterhoeven een promofilmje op YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=XfakzqddDil> dat regelmatig in het voetbalstadion van KV Mechelen getoond werd.

Verder kreeg de toegang op het politiek archief van Justin Van Moer ook een plaats in de archiefbank. Justin Van Moer (°1946) was jarenlang actief binnen de communistische beweging in België. Zo mocht hij zich een tijd lid noemen van het Centraal Komitee van de KP (Kommunistische Partij van België) en was hij geruime tijd politiek secretaris van de federatie Mechelen. Daarnaast was Van Moer actief in tal van actiegroepen in de linkse beweging. Zijn rijke archief, vooral gefocust op de periode 1964-1990, werd door vrijwilliger Hugo Verstrepen in detail ontsloten voor het publiek. Hugo kon daarbij rekenen op Justin Van Moer om de nodige tekst en uitleg bij het archief te geven. Alles samen gaat het over 670 nummers.

3.1.3 Inventarisatie familiearchief du Trieu de Terdonck (actie 1b7)

In de loop van dit jaar droeg de familie de “Geboorte-linie oft gheslachts-afcomste der heeren vooghden van Mechelen”, een 18de-eeuws register met historische en genealogische aantekeningen over de heren van Mechelen door Hendrick van Huldenberghe (vander Borch van Moesick) over. Er werden honderden nummers definitief beschreven. Eind 2016 stond de teller op circa 3500 archiefbeschrijvingen.

3.1.4 Ontsluitingsactiviteiten van vrijwilligersgroep De Ware Vrienden van het Archief

Het werd een vruchtbaar jaar voor De Ware Vrienden van het Archief. Een overzicht van hun belangrijkste realisaties:

Volgende nieuwe publicaties verschenen in de reeks "Het Genealogisch Repertorium van het Mechelse District":

Nr.	Titel	Auteur(s)
74	Notariaat Peeter Verhulst. Registers 1780 (1673-1674) en 1781 (1675)	Marvin Olbrechts
75	Notariaat Charles Van Meere. Registers 1209 (losse akten, 1589) tot en met 1217 (1603).	François Van der Jeught en Marvin Olbrechts
76	Notariaat Peeter Verhulst. Registers 1782 (1676), 1783 (1677) en 1784 (1678).	Marvin Olbrechts
77	SAM, (Oud Archief) Rubriek G. (Schepenakten), Serie I, nrs. 1 en 2 (1345-1353). Periode augustus 1349 - augustus 1351.	Jan Meutermans
78	SAM, (Oud Archief) Rubriek G. (Schepenakten), Serie I, nrs. 1 en 2 (1345-1353). Periode augustus 1351 - augustus 1353.	Jan Meutermans

De website van de Ware Vrienden werd qua design volledig vernieuwd. Verschillende onderdelen werden flink uitgebreid:

- De Personendatabank werd verder aangevuld. Je vindt er nu meer dan 100 000 personen in terug.
- Ook de Huizendatabank en de Mechelse boedels kenden een verdere uitbreiding.
- De indexen van de volkstellingen van Mechelen 1804, 1808 en 1813 kwamen ter beschikking.
- Je kan er voortaan ook volkstellingen uit de Mechelse regio doorzoeken. Concreet gaat het over Kapelle-op-den-Bos, Ramsdonk, Meise, Nieuwenrode en Oxdonk.
- Paul Behets haalde uit de Leuvense kerkarchieven, die zich in het Rijksarchief bevinden, een lijst van lepralijders uit Mechelen (1503-1662). Deze lijst is raadpleegbaar op de website

3.1.5 Ontsluitingsactiviteiten van Erfgoedvrijwilligers

De vrijwilligers van de dienst Musea & Erfgoed werkten dit jaar mee aan de verdere beschrijving van de archiefreeks Plakbrieven. 1196 nummers of affiches werden daarbij beschreven. Daarnaast zorgden zij voor het bewerken van de inventaris van het omvangrijke parochiearchief van Sint-Pieter en –Paul ter voorbereiding van de invoer in www.archiefbankmechelen.be Het gaat om circa 1000 nummers.

3.1.6 Ontsluiting Stedelijke Erfgoedbibliotheek

3.1.6.1 Werkingscijfers

Aanwinsten	2014	2015	2016
Mechelse Bibliotheek	161	224	134
Mechelse Bibliotheek Reeksen	6	12	5
Algemene Bibliotheek	31	11	7
Algemene Bibliotheek Reeksen	0	3	0
Administratieve Bibliotheek	23	86	31
Tijdschriften (nummers)	425	923	637

De fichier van de Mechelse Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer M.11643.

De fichier van de Algemene Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer 22.934

3.1.6.2 Tijdschriften- en krantenadministratie:

Hierbij kunnen we de gift van "Vuist", het 2-maandelijks tijdschrift van de K.P.B. (Kommunistische Partij van België)-federatie Mechelen (1979-1981) vermelden. Ook werd een groot deel van "Koninklijke Mechelse Fotokring : [Nationaal Salon, Internationaal Salon, Klankfestival..." door schenking van Eddy Coremans (namens KMF-Koninklijke Mechelse Fotokring) aan de collectie toegevoegd. De krant "de Antilopen" en "Flamingo" werd door gift van Jean Aerts aan de erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief toevertrouwd. Het tijdschrift "De woonstede door de eeuwen heen" werd aangevuld (gift stedelijke dienst Monumentenzorg). De krant "Notariële berichten" van 1964 en 1970 is ook als aanwinst te vermelden.

3.1.6.3 Anet-catalogus – Catalografie Mechelse Bibliotheek (actie 1b9)

Bibliotheekmedewerkster Lutgard Van Praet voegde 771 titelbeschrijvingen van de afdeling Mechelse Bibliotheek toe aan de Anetcatalogus. Op 31 december 2016 waren er 3410 bibliografische records ingevoerd.

3.3 Digitaliseren van bronnen

3.3.1 Uitbreiding aanbod op website Mechelse Genealogische Bronnen (actie 1b14)

Nadat eind 2015 de parochieregisters aan deze website toegevoegd werden, was het in dit jaar de beurt aan een groot deel van de bevolkingsregisters. Deze werden vorig jaar gedigitaliseerd. Concreet gaat het over de bevolkingsregisters van Mechelen, Heffen, Hombeek, Leest, Muizen en Walem van 1796 tot 1890. Deze lijvige registers bevatten een schat aan informatie over duizenden Mechelaars: gezinssamenstellingen, woonplaatsen, beroepen, woonstveranderingen, enz. De scans en bijhorende gegevens van en uit deze belangrijke genealogische bron zorgden voor een aanzienlijke uitbreiding van het aanbod, hetgeen de gebruikers erg konden waarderen. Meteen bevestigde het Stadsarchief zijn positie als koploper in Vlaanderen op het vlak van online beschikbare genealogische bronnen. Die digitalisering was nooit mogelijk geweest zonder de onschatbare hulp van De Ware Vrienden van het Archief en enkele gelegenhedsvrijwill-

ligers. Zij verwerkten alle relevante gegevens aan de hand van circa 33.500 scans, samen goed voor meer dan 300.000 records!

3.3.2 Digitalisering Bevolkingsregisters (actie 1b5)

Het project heeft de ontsluiting van de Bevolkingsregisters (1795-1910) van de regio als doel en ging dit jaar zijn volgende fase in. Om de ontsluitingsmogelijkheden en praktische en technische implicaties na te gaan, werd besloten om met de registers van Mechelen en omliggende voormalige gemeenten: Mechelen, Hef-fen, Hombeek, Leest, Muizen en Walem van 1796 tot 1890. Het scannen van deze bestanden vond plaats in 2015. In hetzelfde jaar en nog in 2016 kon overgegaan worden tot de indexering van de gegevens ten einde een database op te bouwen die cruciaal zou zijn voor een gebruiksvriendelijke toepassing. Deze verwerking was slechts mogelijk door de onmisbare hulp van de vrijwilligersgroep 'De Ware Vrienden van het Archief' en enkele gelegenheidsvrijwilligers. (zie hierboven)

Met deze eerste succesvolle fase als model en via het netwerk van het regionaal archievenoverleg DY-NA'MK werd bekeken hoe deze een rol kan spelen in de regio. Een aantal onvoorziene - of aanvankelijk moeilijk in te schatten - factoren bemoeilijkten dit parcours. Bij enkele sterkhouders in de regio zoals het Stadsarchief Lier en het Gemeentearchief van Heist-op-den-Berg waren in dit jaar archivarissenwissels bezig waardoor er bij deze potentiële partners geen beslissende keuzes gemaakt konden worden. Verder moest ook met de technische partner, de firma Vanden Broele, nagegaan worden op welke wijze de genealogische bronnensite met meerdere partners zou kunnen werken, welke technische oplossingen er mogelijk waren en welke de financiële en organisatorische gevolgen daarvan zouden kunnen zijn. Tenslotte zijn er de ontwikkelingen binnen dit segment van de sector waarbij andere organisaties zoals het Algemeen Rijksarchief en de Mormonen die dit type bronnen beginnen aanbieden. Dit nieuw gegeven dient eveneens verder bekeken en overwogen te worden.

3.3.3 Digitaal krantenarchief Gazet van Antwerpen- Gazet van Mechelen (actie 1b6)

In 2013 lanceerden het bedrijf Mediahuis, de provincie Antwerpen, de Universiteit Antwerpen en de erfgoedpartners uit Antwerpen en Mechelen het online krantenarchief, <http://archieff.gva.be/index.do>. Het uiteindelijke doel is het digitaal bewaren en raadpleegbaar maken van de beide kranten van 1891 tot vandaag. Nadat eerder al de jaargangen tot 1920 beschikbaar waren gesteld, zorgden de partners dit jaar voor het publiek maken van de periode 1921-1976 van de GvA en de periode 1921-1953 van de GvM. Dit werd bekend gemaakt via de eigen communicatiekanalen en een aankondiging in het Mededelingenblad van de Kring.

Ten einde een duurzame regeling te treffen voor de archivering van de 'moederbeelden' van het project nam de hoofdarchivaris, samen met de collega's van de partnerinstelling Erfgoed-bibliotheek Hendrik Conscience, deel aan het overleg met het VIAA (Vlaams Instituut voor Archivering) op 20 december in Antwerpen.

4 VERZAMELBELEID

4.1 Aanwinsten via aankopen, bewaargevingen, schenkingen en overdrachten

Het Stadsarchief mocht in de loop van dit jaar diverse schenkingen ontvangen. Bijzondere stukken en belangrijke bestanden daarbij waren:

- archieven Firmament en Jef en Louis Contryn
Naar aanleiding van een nieuwe invulling van haar kerntaken schonken het Firmament, het landelijk expertisecentrum voor het cultureel erfgoed van de podiumkunsten, en de erven Contryn de door hen beheerde archieven aan de Stad Mechelen. Deze werden/worden bewaard in de vestiging van het Firmament in de Brusselpoort. Het betrof de archieven van Het Firmament (°2002) en haar voorlopers de Centrale voor Poppenspel (°1968) met daarbinnen de School voor poppenspel (°1970) en daarnaast de archieven van Jef en Louis Contryn met onder meer deelarchieven van het Spelleke van Ulenspiegel, Hopla en het Mechels Stadspoppentheater, voorlopers van de huidige Beeldsmederij DE MAAN. Deze archieven hebben samen een omvang van circa 23 strekkende meter.
- Dhr. Jeroen Van der Auwera schonk 87 pamfletten met Mechelse verkiezingspropaganda uit de periode 1899-1911, een aantal nummers van "Racing. Orgaan van Racing-Club Mechelen" uit 1928-1929 en nummers van "Pitzemburg. Orgaan van de Bond der Leerlingen Koninklijk Atheneum Mechelen" periodes 1947-1948 en 1951-1973.
- Vanwege de dienst Musea & Erfgoed ontving het Stadsarchief 7 tentoonstellingsaffiches van kunstenaar Theo Blickx

Aanwinsten via aankopen

Kunsttijdschrift "Pogen" uit de jaren 1920. Deze aankoop gold als aanvulling op het archief van kunstenaar Prosper De Troyer.

4.2 Overdrachten vanuit de stadsadministratie

Door de ontruiming van het hulpdepot Douaneplein en het feit dat het nieuwe Depot Rato nog in aanbouw is, was de opslagcapaciteit van het Stadsarchief erg beperkt geworden. Daarom werd dit jaar slechts een beperkt aantal overdrachten gerealiseerd:

De dienst Notulenbeheer droeg de notulen van het college van 2013, delen I-VIII en de processen verbaal van de gemeenteraad en het college van de periode 2014-2015 over.

De dienst Burgerlijke Stand zorgde voor de overdracht van de registers met aktes van geboorten, huwelijken en overlijdens van de jaren 1915-1916.

4.3 Afstoting, selectie en vernietiging (actie 1a2)

Om de immer groeiende hoeveelheid aan informatie, geproduceerd door de stadsadministratie, onder controle en toegankelijk te houden, organiseert de archiefdienst regelmatige vernietigingen van archiefbestanden die geen administratieve en/of relevante erfgoedwaarde meer hebben. Naast de vernietiging van de hierna genoemde bestanden uit het depot Douaneplein werden, na machtiging door het Rijksarchief, in de dienstarchiefruimtes van de administratieve gebouwen De Zeeridder en het Huis van de Mechelaar eveneens archieven afgevoerd ter vernietiging. Deze omvatten 27 strekkende meter documentenreeksen van de dienst Bevolking en het Departement Personeel betreffende de laatste decennia.

Binnen de stedelijke erfgoedbibliotheek werden de titels opgelijst, die dubbel waren of niet meer pasten binnen de visie op de collectie. In afwachting van verdere afstoting of vernietiging werden deze apart opgeslagen.

4.4 Collectiebeleidsplanningstraject (actie 1b1)

Archivaris Dieter Viaene rondde het collectiebeleidsplanningstraject van FARO succesvol af. Dit plan is binnen de archiefdienst besproken geweest. Verder overleg met de collega's van Musea & Erfgoed is gepland in 2017. Het is de bedoeling is om het plan zo goed mogelijk op hun collectiebeleid af te stemmen. Daarna zal er nog overleg met andere partners plaatsvinden.

Om het beleid inzake de bewaring van bibliotheekcollecties binnen archiefdiensten beter op elkaar af te stemmen vond op 4 februari in Herentals een overleg plaats tussen vertegenwoordigers van stads- en gemeentearchieven in de provincie Antwerpen. Het was de bedoeling om enkele concrete collectie-afspraken te maken rond administratieve en historische tijdschriftencollecties.

5 ONDERZOEK

5.1 Overleg met universiteiten en hogescholen (actie 2b1- 5a3)

In het kader van de herdenking in 2017 van 500 jaar geboorte van Rembert Dodoens namen beide archivariissen op 27 januari deel aan een overleg in de Dijlezaal van Congres- en Erfgoedcentrum Lamot. Deze bijeenkomst met alle betrokken erfgoed- en wetenschappelijke partners binnen en buiten Mechelen bestond uit een brainstormsessie en het voorstellen en op elkaar afstemmen van de geplande initiatieven.

5.2 Delen van de collectie (verder) toegankelijk maken in overleg en/of samenwerking met onderwijs- en onderzoekspartners (actie 2b4)

Het Stadsarchief ondersteunde en begeleidde twee stages in het kader van de opleiding interuniversitaire Master na Master Archivistiek: Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer. Student Wouter Kesteloot rondde in de zomer zijn stage succesvol af. Hij zorgde voor een inventarisatie en maakte een collectiebeleidsplan voor de rijke erfgoedcollectie van voetbalclub KV Mechelen (cfr. supra). In november 2016 begon student Thomas Vervoort aan een stage binnen dezelfde opleiding. Hij zal een toegang maken op de collectie Tony Van Ouytsel (brouwerij Lamot).

Als bestuursleden van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Kunsten en Letteren van Mechelen ondersteunden hoofdarchivaris Willy Van de Vijver en documentalist Axel Vaeck de werking van deze wetenschappelijke vereniging door het zorgen voor inhoudelijke, logistieke en inhoudelijke ondersteuning bij de organisatie van en communicatie rond de maandelijkse lezingen, uitgave van publicaties en bij het onderhouden van contacten rond en met het wetenschappelijk onderzoek in het Stadsarchief. De hoofdarchivaris verzorgde ook de coördinatie van de rubriek "Bibliografische notities" in de jaarlijkse "Handelingen". Een netwerk van onderzoekers uit diverse disciplines en werkend op 'Mechelse onderwerpen' bezorgen daarbij syntheses en signalementen van hun publicaties en deze van andere auteurs. Ook de hoofdarchivaris nam daarvan een deel voor zijn rekening.

6 BEHOUD EN BEHEER

6.1 Restauratie- en conserveringsactiviteiten (acties 1b12, 1b13 - 3b5 - 5a4)

Op basis van de lijst van beschadigde en te behandelen stukken en de bijhorende prioritering werden bij volgende reeksen/stukken werden dit jaar restauratie- en/of conserveringshandelingen uitgevoerd:

- Restaurator Bart Hellemans zorgde voor een aangepaste behandeling van een beschadigde kaart van de provincie Antwerpen uit 1945 met daarop onder meer de water- en spoorwegen.
- Atelier VANWAARDE restaureerde het oudste poortersboek van Mechelen (1445-1654) en diverse losse notariaatsakten (16de-18de eeuw). Verder zorgde het atelier voor een antischimmelbehandeling en nabehandeling van drie paletten 19de- en 20ste eeuwse archief uit het ontruimde hulpdepot Douaneplein.

Archiefmedewerkers ondernamen de basisregistratie en het herverpakken in zuurvrije materialen van het archief van de Koninklijke Mechelse Fotokring, documentaire verzameling Dierenpark Plankendael, de reeks kadastrale plannen en het archief de Meester de Ravenstein.

De bibliotheekmedewerker zorgde ervoor dat circa 816 boeken en tijdschriften van de Erfgoedbibliotheek werden gelijktijdig met hun invoer in de Anetcatalogus eveneens van een geschikte verpakking voorzien.

De vrijwilligers van Musea & Erfgoed Mechelen deden heel wat conserveringsopdrachten in 2016. Zo zorgden ze voor het herinpakken van het Modern Archief van de Stad (1165 nummers) en de reeks Plakbrieven (1196 nummers). Daarbij hoorde ook het maken en kleven van zuurvrije etiketten op de archiefdozen en verpakkingen van documenten.

6.2 Interne calamiteitenplanning

In functie van het gebouwenbeheer werd het veiligheidsregister (map met alle veiligheidsdocumenten en keuringsattesten) verder aangevuld. Er werd een calamiteitenmap uitgewerkt met interne noodplannen per type calamiteit (brand, wateroverlast, stroompanne, gaslek, ...), telefoonlijsten, etc. De inhoud van de map werd uitvoerig toegelicht aan alle medewerkers. Alle medewerkers hebben ook thuis een exemplaar van de map beschikbaar. De basisinstructies van het intern noodplan 'bommelding' werden doorgenomen met het ganse team, terwijl ook het intern noodplan 'brand' uitvoering werd besproken. Dit plan werd twee maal inge oefend met een evacuatie-oefening en kreeg een nabespreking waar ook de vrijwilligers bij betrokken waren. Zo heeft iedereen een beter zicht op welke rollen er zijn bij een calamiteit en hoe deze als team kunnen ingevuld worden. In 2017 volgen 2 evacuatie-oefeningen op momenten dat de leeszaal open is. Ook zullen de interne noodplannen 'waterschade', 'gaslek' en 'stroompanne' besproken worden met het ganse team.

6.3 Depotbeheer

6.3.1 Depot Hof van Habsburg: aangepaste berging grote formaten (actie 1c2-1c3)

Stukken met 'buitengewone formaten' uit het Modern Archief van de stad werden dit jaar systematisch overgebracht naar de depotruimte die daarvoor ingericht werd. Door deze formaatplaatsing wordt de opslagcapaciteit in de overige depotruimtes maximaal benut.

6.3.2 Depot Hof van Habsburg: Verbetering van de klimaatomstandigheden door isolatie en afscherming van ramen en renovatie daken (actie 1c4-1c5)

De geplande werken aan de ramen werden voorbereid in samenwerking met de architecten van de afdeling Gebouwen. Het volledige project omvat de vervanging van alle ramen van het gebouw, dus naast de ramen van de depots ook deze van kantoren en publieksruimtes. Alle ramen zullen een historisch verantwoorde, energiezuinige en conserveringsvriendelijke uitvoering krijgen. Samen met de ramen werd ook een dossier opgemaakt voor de renovatie en isolatie van de daken. Deze werken werden samengevoegd met de ramenopdracht tot één dossier.

Aangezien het Hof van Habsburg/Dossinkazerne een beschermd gebouw is, kunnen de werken op subsidiëring rekenen. Om daarvoor in aanmerking te komen, werd dit jaar een globaal beheersplan voor het gebouw opgemaakt en ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De beslissing wordt verwacht in 2017. Onder meer het bedrag van de daaraan gekoppelde premie zal de verdere aanpak bepalen. De geschatte uitvoering van de werken wordt momenteel voorzien in 2018-2019.

6.3.3 Hulpdepot Douaneplein: definitieve ontruiming (actie 1c6)

In het kader van de voorbereidingen voor de uitbouw van het nieuwe erfgoeddepot, Depot Rato, was afgesproken dat het hulpdepot aan het Douaneplein opgeheven zou worden. Na meer dan drie decennia dienst als archiefbewaarplaats zou het voormalige douanedepot in het najaar van 2016 grondig verbouwd worden, waarna het als jeugdinfrastructuur gebruikt zal worden. Aanvankelijk was voorzien dat de ontruiming zou plaats vinden zodra het Depot Rato klaar zou zijn om deze bestanden te ontvangen. Maar gezien de eind 2015 gewijzigde (ver)bouwplanning voor het Douaneplein diende deze opdracht binnen een veel korter tijdsbestek uitgevoerd te worden, namelijk in het voorjaar van 2016. Als gevolg daarvan werden een aantal geplande beleidsacties naar latere datum uitgesteld.

Het depot aan het Douaneplein werd tot dan toe gebruikt als opslagruimte voor niet geïnventariseerde archieven en overdrachten vanuit de stadsadministratie. Concreet ging het om archieven van de deelgemeenten Walem, Heffen, Leest, Hombeek en Muizen en om archieven van de diensten Onderwijs, Bevolking, Notulenbeheer, Juridische Zaken en Toerisme. Het grootste deel bestond evenwel uit bestanden van de afdeling Financiën. De totale omvang aan bewaarde archieven was opgelopen tot 1,4 strekkende kilometer plankruimte. Als extra bezwarende elementen voor de ontruimingsoperatie waren er de schimmelbesmetting in bepaalde delen van de bestanden en de strakke deadlines aangezien de renovatiewerken reeds ingepland waren.

Om dit grootste logistieke project sinds jaren te realiseren werd een ploeg van 10 medewerkers samengesteld, bestaande uit personeelsleden van het Stadsarchief en de dienst Musea & Erfgoed en aangevuld met een moedige vrijwilliger. Het project ging door in het voorjaar, waarbij vooral in de maanden maart en april het meeste werk verzet werd. Er was ook een extra uitdaging aan verbonden aangezien ze niet enkel archieven dienden te verpakken en verhuizen in een onverwarmd depot, maar ook de selectie en registratie moesten doen van door schimmel aangetaste archieven en te vernietigen stukken.

Ondanks de moeilijke werkomstandigheden en met een strakke werkplanning, duidelijke instructies en een flinke dosis doorzettingsvermogen slaagde de ploeg erin om alle opdrachten tot een goed einde te brengen. De medewerkers pakten circa 543 strekkende meter archieven in, plaatsten ze op 66 paletten en lieten deze overbrengen naar een tijdelijke opslagplaats van het toekomstige Depot Rato in Muizen. De meest recente en bruikbare compactusrekken werden gedemonteerd en eveneens naar Muizen getransporteerd.

Circa 509 strekkende meter archieven, die geen administratief of historisch nut hadden, werden vernietigd worden volgens de wettelijke richtlijnen. Naast enkele reeksen uit de dienstarchieven van Bevolking en Juridische Zaken, betrof het in hoofdzaak financiële documenten van de laatste decennia. Daarnaast werden ook zo'n 300 meter aan verpakkingen, administratieve publicaties, dubbele en blanco documenten en formulieren terplekke afgevoerd.

Een laatste onderdeel vormden de door schimmels aangetaste archieven die tijdens de selecties aangetroffen werden. Een eerste selectie van deze bestanden werd bestraald en kreeg een aangepaste behandeling door het restauratieatelier Vanwaarde. Na afloop werden deze archieven tijdelijk opgeslagen in het hoofddepot in het Hof van Habsburg. Het betrof 42 strekkende meter, waaronder notulen (minuten) van gemeenteraad en schepencollege (1850-1900), militieregisters en grootboeken van ontvangsten en uitgaven. Alle medewerkers van de betrokken diensten werden uitdrukkelijk bedankt voor hun inspanningen voor deze ontruimingsoperatie.

6.3.4 Erfgoeddepot 'Depot Rato' (actie 1c6)

De verbouwing en inrichting van de bedrijfsgebouwen op de Alstomsite, alias de 'Rateaufabriek', tot het nieuwe Depot Rato, konden in 2016 van start gaan. De werkgroep, bestaande uit de architecten van bureau Tecro & Krea, de aannemer en de depotconsulente en de leidende ambtenaren van de afdeling gebouwen en de afdeling erfgoedontwikkeling met de daaronder horende diensten Musea & Erfgoed, Stadsarchief en Archeologie, vergaderde op regelmatige basis om de voortgang van het project op te volgen en vorm te geven. De hoofdarchivaris nam actief deel waar mogelijk en adviseerde op het vlak van diverse aspecten van depotbeheer voor archieven.

7 TOEZICHT EN ADVIES INZAKE DOCUMENTBEHEER STADSADMINISTRATIE

7.1 Begeleiding en advisering inzake documentbeheer (actie 1a2)

De archivariissen begeleidden een 'schoningsactie' van de archiefruimte van de diensten Toerisme en Interne dienstverlening & protocol. In samenspraak met de betrokken diensten werden de aanwezige bestanden in kaart gebracht. Na evaluatie van hun administratieve waarde en erfgoedwaarde werden ze afgevoerd ter vernietiging of overgedragen aan het Stadsarchief voor definitieve bewaring.

Aan de sportdienst, dienst economie, dienst Strategie & ontwikkeling, dienst Bevolking, afdeling Toerisme en UiT, afdeling Juridische zaken, departement Financiën, departement Personeel, en afdeling Bestuurlijk Beheer werden adviezen verstrekt over digitaal klasseren, maar vooral omtrent het 'schonen' van dossiers en het voorbereiden van vernietigingen.

Op 6 december werd een informatiesessie met rondleiding georganiseerd voor het Team Burgerzaken (Burgerlijke Stand, Bevolking en Vreemdelingenzaken) rond de werking van de archiefdienst en het informatiebeheer bij de administratie.

7.2 Digitale archivering – ontwikkeling e-depot (actie 1c7 – 3b1)

Tijdens een workshop met alle betrokken ondersteunende diensten, begeleid door externe consultant Filip Boudrez werden de zogenaamde '10 geboden van het digitaal informatiebeheer' opgesteld. Daarmee werd getracht de voornaamste principes af te bakenen die het beleid op dit terrein zouden moeten vormgeven. Het denkproces daarover en het bepalen van een strategie werd verder opgenomen in een daartoe opgerichte stuurgroep Informatiebeheer waaraan ook de hoofdarchivaris deelnam. De stuurgroep behandelde onder meer de wenselijkheid en het potentieel takenpakket van een informatiebeheerder die de stadsdiensten zou gaan begeleiden en adviseren bij het efficiënt archiveren van hun dossiers en documenten.

In functie van een toekomstige digitale depotoplossing leverde de hoofdarchivaris adviezen aan de dienst Strategie en Ontwikkeling en andere betrokken diensten inzake de mogelijkheden rond digitale archivering. In dat verband informeerde hij de stadssecretaris, de afdeling ICT en de dienst Strategie en Ontwikkeling over de laatste ontwikkelingen rond en de mogelijkheden van project Digitaal Archief Vlaanderen (DAV).

In het kader van de in 2015 afgesloten een samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Instituut voor Archivering (VIAA) werd dit jaar een eerste deelproject inzake de digitalisering en archivering van de collectie filmbanden opgezet. Na een startvergadering op 18 februari werden alle filmbanden geïnventariseerd en geregistreerd. Op 19 december werden de films opgehaald en overgebracht naar Cinematek/koninklijk Filmarchief voor verder nazicht en digitalisering. Ondertussen werden ook de eerste identificatie en registratie van de verzameling lak- en shellacplaten voorbereid.

7.3 Advisering en ondersteuning externe erfgoedbewaarders (actie 1a3)

De archivariissen deelden hun kennis en ervaring en verleenden steun aan externe beheerders van erfgoed in Mechelen en de regio: Brandweermuseum Mechelen, erven Jean Paul Laenen, heemkring De Semse (Zemst), Beeldsmederij DE MAAN, het Firmament, Malinwa Archief en Racing Mechelen. Zie ook de informatie onder de rubriek rond de werking van het regionaal archievenoverleg DYNA'MK.

Meer specifiek gaf archivaris Dieter Viaene een introductie aan de nieuwe gemeentearchivaris van Heist-op-den-Berg over het reilen en zeilen van een archiefdienst. Laatstgenoemde archivaris zetelde ook in de examenjury voor de aanwerving van een projectmedewerker voor de collectie Juul Anthonissen te Heist-op-den-Berg. Verder gaf hij ook advies rond het gebruik van ICA-AtoM aan de collega's van het Stadsarchief Leuven en het Erfgoedhuis - Zusters van Liefde JM.

Zie ook 9.2 Werking regionaal archievenoverleg DYNA'MK

8 INTERNE WERKING

8.1 Personeel

Alternatieve tewerkstelling en stages:

Via het Justitiehuis Mechelen verrichtten twee personen een werkstraf van respectievelijk 48 en 56 uren uitvoeren. Deze personen zorgden voor het herinpakken van archieven in zuurvrije verpakkingen deden en de invoer van gegevens.

8.2 Vorming

Personeelsleden van het Stadsarchief namen dit jaar deel aan volgende vormingsmomenten en –trajecten:

Medewerker Geert Laarmans voltooide de initiatieopleiding ‘archiefkunde’ aan de bibliotheekschool in Gent af en legde met vrucht alle examens af.

Hoofdarchivaris Willy Van de Vijver nam deel aan volgende studiedagen:

- VVBAD-studiedag “veranderingsmanagement in de archiefsector” op 5 februari in het Vlaams parlement, Brussel
- Studiedag “Parochiearchieven beheren en waarderen” op 30 september in het - Algemeen Rijksarchief te Brussel, georganiseerd door het Algemeen Rijksarchief (ARA), het KADOC en het CRKC naar aanleiding van de publicatie van de nieuwe selectielijst voor parochie-archieven.
- VVBAD-studiedag “Focus op Auteursrecht” op 10 oktober in Hogeschool PXL Hasselt
- vierde FARO-bijeenkomst van de “collegagroep verhuizen” in Leuven op 11 mei, in functie van de voorbereidingen rond het erfgoeddepot.

Archivaris Dieter Viaene volgde twee opleidingen:

- EGO4: CMS om de website van het Stadsarchief mee te beheren. Dit was een interne opleiding die verspreid over verschillende momenten doorging.
- “Archiefles begrepen? Workshop lesgeven aan archiefvormers 2016”. Dit was een organisatie van de VVBAD en ging door op 16 september.

Hij nam ook deel aan twee studiedagen:

- “Een collectieplan hoe werk je er aan?” op 27 september in Mechelen, georganiseerd door FARO.
- studiedag over familiearchieven op 28 oktober in Loppem, georganiseerd door Familiekunde Vlaanderen Provincie West-Vlaanderen.

Beide archivariissen namen daarnaast op 18 november deel aan de jaarlijkse Brabantse Archivarissendag met als thema “De klant bestaat niet!” in het Felixarchief te Antwerpen, georganiseerd door Streekarchief Langstraat Heusden Altena, FelixArchief Antwerpen en de provinciale archivariissenverenigingen KAPA en BRAK.

In het kader van de verdere ontsluiting van de erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief volgden twee medewerkers een initiatie cursus catalografie bij de bibliotheekschool in Gent (VSPW) op 28 januari en 4 februari. De bibliotheekverantwoordelijke volgde de Anet-workshop “aspecten van selecties en lijstbeheer” aan de UA, Antwerpen op 6 december (halve dag).

Archiefmedewerker-documentalist Axel Vaeck volgde een workshop “Schimmels in erfgoedcollecties” op 28 oktober in het Erfgoedcentrum Lamot (halve dag).

Het volledige team van het Stadsarchief kreeg op 7 november een opleidingssessie rond informatieveiligheid, door informatieveiligheidsconsulent Hilde Nys.

Wat interne, via de personeelsdienst georganiseerde opleidingen betreft, volgde één collega “Werken met Office 365” (halve dag) en een andere collega de “Opleiding Skype voor Bedrijven” (halve dag). De hoofdarchivaris volgde een opleidingstraject voor leidinggevendenden: “veranderingsmanagement” (twee dagen).

8.3 Interne werkprocessen vastleggen in procedures (actie 1d4-3b2)

De procedure voor het bruiklenen van stukken door diensten werd geformaliseerd en de opvolging gecentraliseerd bij één medewerker. Hierdoor werden de bruikleenbewegingen beter controleerbaar en beheersbaar.

8.4 Advisering straatnaamgeving

Op vraag van de dienst Vastgoedbeleid verleende hoofdarchivaris Willy Van de Vijver een aantal adviezen voor de officiële benamingen van een aantal nieuwe straten in Mechelen. Uit deze voorstellen werd voor een nieuwe straat in het gebied tussen Jubellaan en Geerdegemstraat door het schepencollege en gemeenteraad geopteerd voor “Barbarastraat” (Gem. Raad 29/11), naar het voormalige godshuis Sint-Barbara als belangrijke grondeigenaar op die locatie. Voor een verkaveling in het gebied Spreeuwenhoek koos het stadsbestuur voor de voorstellen “Frans Stormsstraat”, naar de Mechelse verzetsstrijder uit de Tweede Wereldoorlog, en voor “Luizenbergstraat” en “Klein Muizenveldstraat” (Gem. Raad 31/5) naar plaatselijke toponiemen.

9 ONDERSTEUNING EN NETWERKING

9.1 Kennisdeling

(zie ook rubriek 7.2.)

Het Stadsarchief deelde haar kennis met het publiek en andere actoren binnen de erfgoedsector:

- Archivaris Dieter Viaene maakte deel uit van een adviesgroep rond het toekomstige beleid van het Stadsarchief Poperinge.
- In het kader van de voorbereidingen voor het nieuwe erfgoeddecreet nam de hoofdarchivaris deel aan het sectoroverleg in Mechelen en de inspraak- en consultatiemomenten in Brussel, bereidde werktekstten voor en zorgde voor de terugkoppeling met de collega's van de Mechelse musea en met de subsector van de lokale overheidsarchieven via de VVBAD.
- De hoofdarchivaris fungeerde als jurylid voor het bevorderingsexamen expert informatiebeheer bij de gemeente Nijlen.

9.2 Werking van regionaal archievenoverleg DYNA'MK (actie 3c2)

Binnen een drietal werkgroepen wisselden de partners uit de beide regio's informatie uit en zochten samen naar praktische oplossingen die een antwoord kunnen bieden op de reële problemen en behoeften van professionele en niet-professionele archiefbeheerders.

De beide archivariissen namen actief deel aan de vergaderingen van de stuurgroep die dit jaar vijf maal samenkwam.

Met betrekking tot de werkgroepen, waarin de archivariissen als coördinator optraden:

- Vrijwilligerswerking: deze werkgroep vergaderde twee maal. Dit is een kleine maar goed functionerende werkgroep met de stadsarchieven van Herentals en Mechelen, Dossinkazerne en Musea & Erfgoed Mechelen als leden. Archivaris Dieter Viaene en de Mechelse museumcollega's hebben al heel wat ervaring met vrijwilligerswerking en gaven al heel wat concrete tips aan de andere deelnemers. Stadsarchief Herentals bevindt zich in een opstartfase en Kazerne Dossin heeft enkel al vrijwilligers voor de gidsenwerking en streeft naar uitbreiding bij de archiefwerking. Ten einde een stabiel kader te creëren werd naast de wetgeving een basisvragenlijst opgesteld die kan helpen bij de opstart/uitbouw van een vrijwilligerswerking. Daarnaast werd ingegaan op concrete vragen rond het verfijnen van vrijwilligersprofielen en de mogelijkheden om nieuwe en/of jonge vrijwilligers aan te spreken.
- Documentbeheer, selectie en vernietiging: deze vrij grote werkgroep (16 deelnemers), geleid door hoofdarchivaris Willy Van de Vijver en archivaris Gerrit Vanden Bosch (Aartsbisschoppelijk Archief) kwam door uitzonderlijke omstandigheden (zie ontruiming depot Douaneplein) en andere praktische redenen dit jaar niet samen. De hoofdarchivaris wisselde wel informatie uit over deze materie uit per mail of telefoon. Gezien de grote vraag naar informatie en sturing rond dit thema wordt deze werkgroep zeker verdergezet. Een volgende bijeenkomst zal de werking van RM-tools als onderwerp hebben.

Op het 6 december vond in Lier terugkoppelmoment na twee jaar werking een terugkoppelmoment plaats voor alle huidige en potentiële deelnemers. Deze werd bijgewoond door circa 15 personen van bijna evenveel organisaties. Coördinatoren en deelnemers brachten verslag uit over de voorbije werking van de werkgroepen en nieuwe mogelijke thema's werden aangekaart. Hoofdarchivaris Willy Van de Vijver bracht daarnaast twee bijdragen in verband met digitale kennisplatformen (overzicht, bruikbaarheid) en stelde een nieuw thema voor rond de integratie van de archiefwerkingen van gemeenten en OCMW's. Collega-archivaris Dieter Viaene stelde door middel van een presentatie een aantal nieuwe potentiële thema's zoals collectieplanning, depotbeheer, communicatie en valorisatie.

Willy Van de Vijver
hoofdarchivaris